

TOPIKAL RETİNOİDLERİN YAN ETKİLERİ VE TEDAVİYE UYUM

9. Bölüm

Sezgi SARIKAYA SOLAK¹

ÖZET

Topikal retinoidler, çok sayıda deri hastalığının tedavisinde sık olarak kullanılmaktadır. Tüm topikal retinoidlerin yan etki profili benzer olup, en sık görülen yan etkiler deri irritasyonu ve fotosensivitedir. Bu yan etkiler ve bunları azaltmaya yönelik yaklaşımlar hakkında hastaların bilgilendirilmesi, hastanın tedaviye uyumunu arttırarak tedavi etkinliğinin sağlanması açısından çok önemlidir.

Giriş

Topikal retinoidler; akne, psoriasis, kutane lenfomalar, melazma, deri yaşlanması gibi çok sayıda deri hastalığının tedavisinde kullanılmaktadır ve dermatoloji hekimlerinin en sık reçete ettiği ilaç gruplarından biridir.

Tüm topikal retinoidler deri üzerinde benzer yan etkiler gösterirler. Topikal retinoid tedavisi sırasında sıklıkla karşılaşılan yan etki, deride lokal irritasyon ve bunun sonucunda ortaya çıkan eritem, kuruluk, deskuamasyon, yanma ve kaşıntı gibi semptom ve bulgulardır. (1-3) Bu lokal reaksiyonlar “retinoid dermatiti” veya “retinoid reaksiyonu” olarak adlandırılır.(2,4) Topikal retinoidlerin sık görülen diğer yan etkilerinden biri, deride güneş ışınlarına karşı azalmış tolerans ve fotosensivite reaksiyonlarıdır. (1,5) Ayrıca, güneş ışınlarına maruziyet sonrası stabilite telerinin bozulduğu gösterilmiştir.(1)

Topikal retinoidlerin deriden emilimi minimaldir.(6) İlk trimesterde topikal retinoid maruziyeti bulunan gebelerin değerlendirildiği bir sistematik derleme ve meta-analizde majör konjenital malformasyon sıklığında bir artış olmadığı saptanmıştır. (7) Bununla birlikte, literatürde topikal retinoidler ile ilişkili bildirilen

¹ Dr. Öğr. Üyesi Sezgi SARIKAYA SOLAK, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Deri ve Zührevi Hastalıklar Bölümü sezgisarikaya@gmail.com

Kaynaklar

1. Şanlı H, Yıldızhan İK. Topikal Tedaviler. *Turkish Archives of Dermatology & Venerology/Turkderm*. 2020;54.
2. Khalil S, Bardawil T, Stephan C, Darwiche N, Abbas O, Kibbi AG, et al. Retinoids: a journey from the molecular structures and mechanisms of action to clinical uses in dermatology and adverse effects. *J Dermatolog Treat*. 2017;28(8):684-696.
3. Otlewska A, Baran W, Batycka-Baran A. Adverse events related to topical drug treatments for acne vulgaris. *Expert Opin Drug Saf*. 2020;19(4):513-21.
4. Zheng Y, Che D, Peng B, Hao Y, Zhang X, He L, et al. All-trans-retinoic acid activated mast cells via Mas-related G-protein-coupled receptor-X2 in retinoid dermatitis. *Contact Dermatitis*. 2019;81(3):184-193.
5. Beckenbach L, Baron JM, Merk HF, Löffler H, Amann PM. Retinoid treatment of skin diseases. *Eur J Dermatol*. 2015;25(5):384-91.
6. Thielitz A, Abdel-Naser MB, Fluhr JW, Zouboulis CC, Gollnick H. Topical retinoids in acne--an evidence-based overview. *J Dtsch Dermatol Ges*. 2008;6(12):1023-31.
7. Kaplan YC, Ozsarfatı J, Etwel F, Nickel C, Nulman I, Koren G. Pregnancy outcomes following first-trimester exposure to topical retinoids: a systematic review and meta-analysis. *Br J Dermatol*. 2015;173(5):1132-41.
8. Kamijo H, Miyagaki T. Mycosis Fungoides and Sézary Syndrome: Updates and Review of Current Therapy. *Curr Treat Options Oncol*. 2021;22(2):10.
9. Schadt CR. Topical and oral bexarotene. *Dermatol Ther*. 2013;26(5):400-3.
10. Kolli SS, Pecone D, Pona A, Cline A, Feldman SR. Topical Retinoids in Acne Vulgaris: A Systematic Review. *Am J Clin Dermatol*. 2019;20(3):345-365.
11. Stein Gold LF, Kircik LH, Pariser DM. Understanding topical therapies for psoriasis. *Cutis*. 2019;103(4s):S8-s12.
12. Talpur R, Cox K, Duvic M. Efficacy and safety of topical tazarotene: a review. *Expert Opin Drug Metab Toxicol*. 2009;5(2):195-210.
13. Cheng C, Michaels J, Scheinfeld N. Alitretinoin: a comprehensive review. *Expert Opin Investig Drugs*. 2008;17(3):437-43.
14. Bubna AK. Alitretinoin in Dermatology-An Update. *Indian J Dermatol*. 2015;60(5):520.
15. Riahi RR, Bush AE, Cohen PR. Topical Retinoids: Therapeutic Mechanisms in the Treatment of Photodamaged Skin. *Am J Clin Dermatol*. 2016;17(3):265-76.
16. Sorg O, Antille C, Kaya G, Saurat JH. Retinoids in cosmeceuticals. *Dermatol Ther*. 2006;19(5):289-96.